

Záboj a Slavoj

Ze tmy lesa vystupuje skála,
na skálu vystoupil bojovník Záboj.
Obzírál krajiny na všech stranách,
rozjitřil se nad všemi krajinami
a zavzlykal pláčem holubičím.

Seděl dlouho a dlouho se jitřil,
až vzchopiv se, jako jelen
dolů lesem, lesem dlouho pustým
bystře pospíchal od muže k muži,
od bojovníka k bojovníku
po celém kraji.
Krátce s každým v skrytu pohovořil,
poklonil se modlám
a dál k jinému spěchal.

I minul den první
a minul den druhý,
a když po třetím dnu
luna nocí plula,
sešli se muži
v černém lese.

K nim promluviv Záboj, odvedl je v úval,
v prohloubený úval
hlubokého lesa.
Stanuv Záboj nejhloběji dole,
uchopil varyto zvučné:

„Muži bratrských srdcí
a jiskrných zraků!
Vám zpívám píseň nejhloběji zdola,
ze srdce mi tryská,
ze srdce nejhloběji
pohrouženého v hoři.

Odešel otec k otcům,
zanechal v dědičném údělu dítky svoje
i nevěsty své.
A neřekl nikomu:
„Bratře, promlouvej k nim
otcovskými slovy!“

I přišel cizí násilně v dědinu
a cizáckou řečí rozkazoval,
a jak je zvykem v cizí zemi
od rána do večera,
tak bylo počínat si
dítkám i ženám,
a jediné společné jho bylo nám nést
po celý život
od Vesny po Moranu.

A všechny krahujce vyháněl z hájů,
a jaké bohy ctí v cizí zemi,
takovým se klanět nařizoval
i přinášet jim oběť.

A nesměli se bít v čelo před svými bohy,
ani za soumraků jim jídlo nosit.
A kde předkládal otec
pokrm bohům,
kam chořoval chvalořečit,
tam pokáceli
všechny stromy
a vyvrátili všechny modly.“

„Aj, Záboji, ty zpíváš
ze srdce k srdci
píseň z hloubi hoře!
Jako Lumír, který kdysi
slovem a písní
rozněcoval Vyšehrad a všechny kraje,
tak rozněcuješ ty mne a všechny bratry!
Smělého pěvce milují bozi.
Zpívej! Tobě je od nich
rozohněno srdce
proti nepřítelům!“

Zahleděn v Slavojovy planoucí zraky,
dál Záboj zpěvem srdce jímá:

„Dva synové, jejichž hlasy
přecházely v mužské,
do lesa chodívali,
kde mečem a mlatem
i oštěpem posilovali paže;
tam potom ukryli zbraně
a vraceli se
každý sám.“

A když jim dorostla paže
i dospěla mysl
proti nepříteli,
když dorostli také druzí bratři,
aj, všichni vyrazili
vzhůru na nepřitele!
A jejich hněv
byl jako bouřící nebe
a do dědin vrátilo se
bývalé štěstí.“

Tu všichni se vrhli
dolů k Zábojovi
a pažemi přesilnými jej objímali
a s prsou na prsa
všichni pokládali ruce
a slavnostně dávali
slova k slovům.

A když přecházela noc k jitru,
z úvalu vystoupili
a rozptýleni mezi všemi stromy
na všechny strany se rozcházeli lesem.

I minul den
a minul den druhý,
a po třetím dni,
když temná nastala noc,
ubíral se Záboj do lesa,
a lesem za ním táhly sbory,
a ubíral se i Slavoj do lesa,
a lesem i za ním táhly sbory.

Každý si přinášel
věrnost svému veliteli,
každý si přinášel
srdce odporující králi,
každý si přinášel
na krále ostrou zbraň.

„Aj, Slavoji, bratře!
Tam k modrému vrchu,
k vrchu, jenž ční nad všechny kraje,
tam s vojsky zamíříme.“

Od vrchu k jitřnímu slunci
tam táhne se temný les

a tam si podáme ruce.
Ty nyní dej se liščími skoky
a já tak rovněž
půjdu tudy.“

„Aj, Záboji, bratře!
Proč naše zbraň má
od vrchu teprv krutě soptit?
Zde odsud udeřme
na královské šiky!“

„Slavoji, bratře!
Chceš-li hada potřít,
po hlavě jít mu je nejjistější,
a on tam má hlavu!“

Rozdělili se muži lesem,
rozdělili se vpravo, vlevo:
tudy táhnou pod Zábojem,
tam pod prudkým Slavojem,
hlubinami lesů k modrému vrchu.

A když přešlo pětkrát slunce,
podali si přesilné ruce
i pohlédli liščíma zrakoma
na králova vojska.

„Srazit nám musí Luděk vojska,
vojska svá pod jedinou ránu!“

„Aj, Ludku, slyš, tys otrok nad otroky krále!
Pověz svému ukrutníku,
že dýmem je nám
rozkazování jeho!“

I rozlítíl se Luděk,
rychlým povelém svolal svá vojska.
Podnebesí bylo plno záře slunce,
v sluneční záři plno blesků
od královských vojsk.
Hotovi byli všichni: „do kroku nohou
a do rukou zbraň!“
na Ludkův povel.

„Aj, Slavoji, bratře!
Tudy pospěš liščími skoky,
já půjdu vstříc jejich čelu.“

I vyrazil Záboj přímo vpřed
jako krupobití,
i vyrazil Slavoj na ně z boku
jako krupobití.

„Aj, bratře, tito nám ničili modly,
tito nám káceli stromy
a plašili krahujce z lesů!
Bozi nám zvítězit dají!“

Aj, divoce vyrazil Luděk
z přeletných nepřátel na Záboje.
A vyrazil Záboj,
planoucím zrakem Ludka měří.

Jako dub proti dubu,
když nad všečen čnějí les,
tak Záboj na Ludka hnál se
nade vším vojskem.

Udeřil Luděk mocným mečem,
přetál tři kůže v štítě.

Udeřil Záboj mlatem,
odskočil hbitý Luděk,
do stromu vrazil mlat
a skácel se mocný peň do řad
a třicet jich odešlo k otcům.

Tu hněvem se rozlítil Luděk:
„Aj, ty zhovadilý,
nejpotvornější z plazů,
mečem se potýkej se mnou!“

I mávl Záboj mečem,
kus štítu sokovi odrazil.
I řal Luděk,
meč sjel po koženém štítu.

I rozohnili se oba k ranám,
každou ranou se zasahovali
a všechno kolem zbrotili krví,
a krví je zbrotili mužové
kolem nich všude v divokém boji.

Slunce přešlo přes poledne
a po poledni došlo
již napůl k večeru;
sem ani tam nikdo neustoupil,
a setrvávali v boji zde
a setrvával i tam
v boji Slavoj.

„Aj, ty vrahu, vezmi tě běs!
Ty budeš pít
krev naši?“

Uchopil Záboj svůj mlat
a odskočil Luděk,
napřáhl Záboj mlat

do výše vzhůru
a vrhl po nepříteli.

Letěl mlat, štít rozskočil se,
se štítem se rozskočila
Ludkova hrud'.
I ulekla se duše
těžkého mlatu
a mlat i duši vyrazil z těla
a zanesl na pět sáhů
mezi vojsko.

Strach nepřátelům vydral křik děsu z hrdel;
zazněla radost z úst vojinů Zábojových,
z radostných zraků zajiskřila.

„Aj, bratři, bozi nás vítězstvím obdařili!
Rozděliž se z vás
jeden zástup vpravo i vlevo.
A ze všech údolí sem přiveďte koně,
ať rzáním koní zní veškerý les!“

„Záboji, bratře,
ty udatný lve, neustávej
dál drtit nepřítel!“

Aj, tu odhodil Záboj štít,
a v jedné ruce mlat a meč v druhé,
tak napříč si prorážel
cestu mezi nepřáteli.
I bylo úpět nepřátelům
a bylo nepřátelům ustupovat!

Třas je hnál z bojiště,
strach jim vyrážel
výkřiky z hrdel.
Rzáním koní zněl veškerý les.

„Vzhůru na koně,
na koních za nepřáteli,
přes všechny kraje,
ať rychlé koně jim nesou v patách
zkázu od nás!“

I skočily čtyři na rychlé koně
a skok a skok se za nepřáteli hnaly,
rána za ranou
tvrdě chrtily krutou zkázu.
A roviny mýjely, hory i lesy,
vpravo i vlevo
vše ubíhalo vzad.

Hučí divoká řeka,
vlna za vlnou se valí;
hlučela všechna vojska,
skok a skok,
všechno se hnalo přes bouřící řeku.
Vody uchvátily mnoho cizích,
své blízké však přenesly
na druhý břeh.

Jako dravý ostrůž po krajích
vždy širší a širší
rozpíná křídla dlouze,
když bystře pronásleduje ptactvo,

tak Zábojova vojska
se vějířem rozvinula,
všude po krajinách
hnala nepřátele,
všude je srážela,
deptala kopyty koní.

Za noci pod lunou jim byla
divoce v patách,
ve dne pod sluncem jim byla
divoce v patách
a opět temnou nocí
a po noci dál šedým jitrem!

Hučí divoká řeka,
vlna za vlnou se valí,
hlučela všechna vojska,
skok a skok,
všechno se hnalo
přes bouřící řeku.
Vody uchvátily mnoho cizích,
své blízké však přenesly
na druhý břeh.

„Tam k šedým horám,
tam dobouří naše pomsta!“

„Aj, Záboji, bratře!
Již jsou nedaleko hory
a jen hlouček nepřítel zbyl
a ti úpěnlivě prosí.“

„Zpátky krajem,
ty tímto směrem,
já tudy —
vyhubit všechno, co slouží králi!“

Vítr bouří po krajích,
vojska bouří po krajích.
Vpravo, vlevo,
všude mocně a do široka
vojska v radostném harcování.

„Aj, bratře, aj, šerý vrch!
Tam bohové vítězství nám přisoudili!
Tam i mnoho duší těká
po stromech sem a tam
a ptáci se jich bojí
i zvěř plachá,
jen sovy ne.

Tam k vrchu zamíříme
pochovat mrtvé
a pokrm dát modlám;
bohům zachráncům
hojně obětí podat
a chvalořečit jim vděčnými slovy,
i složit jim zbraně
pobitých nepřátel!“

Čestmír a Vlaslav

Káže Neklan povstat k vojně,
knížecími slovy káže
k vojně s Vlaslavem.

Vstala vojska, vstala k vojně,
na knížecí slova vstala
k vojně s Vlaslavem.

Vychloubal se kníže Vlaslav,
že zvítězil nad Neklanem,
slavným knížetem,

když byl pustil meč a oheň
na krajiny Neklanovy,
potupiv nad hrabivými
meči svých vojnů
Neklanovu čest!

„V boj, Čestmíre, veď mé sbory!
Urážlivě vyzývá nás
Vlaslav nadutý!“

I vstal Čestmír rozradován,
radostně sňal
štíť svůj černý, dvouzubý,
se štítem sňal mlat
i přílbu neprorazitelnou.